

Η ΔΟΚΙΜΗ

Το μικρό βαποράκι ήταν έντελως έτοιμο. Είχε ναυπηγηθῆ σύμφωνα με τούς χιλιομελετημένους καὶ χιλιοδοκιμασμένους κανόνας τῆς ναυπηγικῆς. Εἶχαν γίνει ἐπιθεωρήσεις καὶ παραεπιθεωρήσεις. Καὶ τὸ βαποράκι ἦταν έτοιμο στὴν δεξαμενῆν. "Έτοιμο νὰ παραδοθῆ στὸ στοιχειῶν του. Στὸ πέλαγος. "Έτοιμο νὰ ἀρχίση τὴν τακτικὴ του ζωῆ. Τὰ δρομολόγια του. Καὶ τὸ ἀπέναντι νησί τὸ ἐζητοῦσε νὰ ἔλθῃ νὰ τοῦ δώσῃ τὴ ζωῆ πού γιὰ κάθε νησί εἶναι μιὰ τακτικὴ συγκοινωνία μ' ἓνα καλὸ βαποράκι.

Καὶ ὅμως, τὸ βαποράκι δὲν πάει κατὰ τὸ νησί. Βγαίνει ἀπὸ τὸ λιμανάκι, βάζει πρῶρα πρὸς τ' ἀνοικτὰ, πηγαίνει, γυρίζει, ὦρες ὀλόκληρες, μιὰ μέρα, ἔτσι ἄσκοπα, καὶ γυρίζει πίσω στὸ λιμάνι του. Κανεὶς ἐπιβάτης δὲν μπῆκε, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πλήρωμα καὶ λίγους προσκεκλημένους. Καὶ σὲ λίγο τὸ ἴδιο πάλι ἄσκοπο ταξεῖδι...

Ἀπλούστατα, ἐγινόταν μιὰ καὶ δυὸ φορές ὁ «δοκιμαστικὸς πλοῦς». Εἶχε μελετηθῆ, βέβαια, ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς. Καὶ ὑπῆρχε ἡ προηγουμένη πεῖρα τοῦ ναυπηγείου καὶ εἶχεν ἐξελεγχθῆ ἡ μηχανή. Ἀλλὰ δὲν ἀρκοῦσε αὐτό. Δὲν ἤμποροῦσαν νὰ ἐμπιστευθοῦν τὴν ζωῆ καὶ τὴν ἀσφάλεια τῶν ἐπιβατῶν, πρὶν τὸ δοκιμάσουν τὸ νέο βαποράκι. Ποῦ ξέρεις; Σοῦ ξεφεύγει μιὰ ἔλλειψις. Μὲ ὑπολογισμοὺς καὶ μελέτες, δὲν ἐξακριβώνονται ὅλα. Χρειάζεται νὰ γίνῃ πρῶτα δοκιμῆ. Νὰ ταξειδέσῃ μιὰ δυὸ φορές τὸ βαποράκι. Νὰ πεισθοῦμε γιὰ τὴν καλὴ λειτουργία τῶν μηχανῶν του, γιὰ τὴν σταθερότητά του. Χωρὶς αὐτὴ τὴν δοκιμῆ θὰ ἦταν ἔγκλημα νὰ προσκαλέσωμε τὸ κοινὸν νὰ ἐμπιστευθῆ τὴ ζωῆ του στὸ βαποράκι αὐτό...

* * *

Καὶ ὅμως, δὲν ὑπάρχουν μόνον βαποράκια στὸν κόσμον! Καὶ δὲν καλεῖται κανεὶς νὰ ἐμπιστευθῆ τὴν ζωῆ του, τὴν εὐτυχίαν του, τὸν ἑαυτὸν του ἢ τούς δικούς του, μόνον εἰς τοιοῦτου εἴδους ναυπηγήματα!

Πόσους ἐπιβάτας θὰ ἐχωροῦσε τὸ βαποράκι αὐτὸ καὶ πόσων ἡ ζωῆ θὰ διεκινδύνευε, ἂν ἤρχιζαν τὰ δρομολόγια, πρὶν γίνῃ ἡ δοκιμῆ; Ἐκατὸν, [σελ. 82] ἑκατὸν πενήντα, ἔστω παραπάνω. Ἐνῶ χιλιάδων, ἑκατομμυρίων, λαῶν ὀλοκλήρων ἡ εὐημερία, ἡ ἐπιτυχία στὴ ζωῆ, ἡ ζωῆ αὐτῆ, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν καλὴ ἢ κακὴ διαρρύθμισι τῶν οἰκογενειακῶν σχέσεων. Ἀπὸ τὴν καλὴ ἢ κακὴ λειτουργία τῶν σχολείων. Ἀπὸ τὴν ποιότητα τῶν δασκάλων. Ἀπὸ τὸν τύπον, πού κάθε μέρα, εἴτε θέλουμε εἴτε δὲν θέλουμε, ἀσκεῖ τόσο μεγάλη ἐπίδρασι στὴν ψυχὴ μας. Ἀπὸ τὴν νοοτροπίαν τῶν «ἰθυνοσῶν τάξεων», ἀπὸ τὴν «κοσμοθεωρίαν» πού θὰ κυριαρχῆ.

Καὶ πῶς λύονται ὅλα αὐτὰ τὰ ζητήματα; Πῶς θὰ ξέρουμε τὸν καλύτερο τρόπο, γιὰ νὰ ρυθμίσουμε τὴ ζωὴ μας, τὴν οἰκογένειά μας, τὸ σχολεῖό μας, τὴν κοινωνία μας;

Οἱ ἀρνηταὶ ἤλθαν κρατῶντας στὰ χέρια τίς συνταγές των. "Ἔτσι κι' ἔτσι θὰ κάνετε. Αὐτὸ θὰ γίνῃ. Κί' ἂν τὸ κάνετε, θὰ πᾶν ὅλα καλά.

Καὶ ἐκυττάξαμε τίς συνταγές: Πρωτοτυπία, ἀλήθεια, καμμία. Ἡ ἴδια ἢ αἰωνία ἀπάρνησις κάθε ἀρχῆς ποὺ ὡς τώρα, χιλιάδες χρόνια, ἀκολουθοῦσε ἢ πολιτισμένη ἀνθρωπότης καί, ἀντὶ γι' αὐτό, προσθήκη τῶν ἀντιλήψεων ἐκείνων ποὺ ἄλλες τόσες χιλιάδες χρόνια εἶχε γιὰ χαρακτηριστικὸ τῆς ἢ ἀπολίτιστη ἀνθρωπότης.

* * *

Ναί, ἀλλά... Ἀλλὰ ἂν, παρ' ὅλα τὰ μεγάλα λόγια τῶν ἀρνητῶν, ἀποδειχθοῦν οἱ συνταγές αὐτές στὴν πρᾶξι λανθασμένες; Δὲν εἶναι ἔγκλημα νὰ τίς βάλουμε εἰς τὴν ἐφαρμογὴ ἔτσι, ἀδοκίμαστες; Ἐγκλημα, τοῦλάχιστον τόσο βαρὺ, ὅσον ἂν ἄρχιζε τὰ δρομολογία του τὸ βαποράκι, χωρὶς νὰ γίνῃ ὁ δοκιμαστικὸς πλοῦς;

Ἀλλὰ ποῦ ν' ἀκούσουν τέτοιο πρᾶγμα! Βλέπετε, ὁ δοκιμαστικὸς πλοῦς θὰ διήρκει ἐδῶ... τοῦλάχιστον ὅσο ἡ ζωὴ μιᾶς γενεᾶς ἀνθρώπων. Φυσικά! Νὰ δοῦμε μίαν οἰκογένειαν νὰ ἰδρυθῇ, ν' αὐξήσῃ, νὰ ζήσουν οἱ βλαστοὶ τῆς μὲ τὴν συνταγὴν ὅτι ἡ οἰκογένεια εἶναι σάπιο ἰδανικό. Νὰ δοῦμε μίαν γενεάν νὰ ζήσῃ ὡς τὸ τέλος σύμφωνα μὲ τὰ περὶ διαζυγίων κατὰ βούλησιν καὶ δοκιμαστικῶν γάμων. Νὰ δοῦμε στὸ τέλος πῶς θὰ ζήσουν καὶ τί ικανότητας θὰ ἀποδείξουν ἐμπράκτως, στὸ μεγάλο καμίνι τῆς ζωῆς, οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ ἀθέου σχολείου. Νὰ δοῦμε πῶς θὰ ζήσῃ μία γενεὰ «ἧς θεὸς ἢ κοιλία», κατὰ τὴν συνεπῆ ἐφαρμογὴν τοῦ ὑλισμοῦ... Καί... ἂν μείνουμε εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν δοκιμὴν...

* * *

Καὶ ὅμως! Ἡ δοκιμὴ δὲν ἔγινε, ἀλλὰ οἱ ἀρνηταὶ ἐζήτησαν τὴν ἐφαρμογὴ τῶν θεωριῶν ποὺ δὲν εἶχαμε καμμιά εὐκαιρία νὰ τίς ἐλέγξουμε. Συλλογισμοί, σκέψεις, θεωρίες, πολεμικὲς, βιβλία, φυλλάδες, λέξεις, λέξεις, λέξεις, ἀλλὰ πεῖρα, ἐπιβεβαίωσις ἐμπράγματος, πρακτικὴ ἐπαλήθευσις, ἔλειπαν ἐντελῶς...

Καὶ εἰσπράττουν τώρα πλέον ὅσοι εἶχαν τότε ἐμπιστευθῆ σὲ τέτοιες θεωρίες τὴν ζωὴν των, τὴν ζωὴν τῶν ἰδικῶν των. "Ἦρχισαν νὰ εἰσπράττουν. Τοὺς βλέπετε;" Ἄν ἦσαν εἰλικρινεῖς, θὰ ἔλεγαν:

– Νὰ μποροῦσα νὰ ἔκανα μιὰ δοκιμὴ προηγουμένως, πρὶν πάρω αὐτὸν τὸν δρόμο! Δὲν ἐφантаζόμουν!

Δὲν ἐφантаζετο! Μὰ ἀκριβῶς αὐτὸ ἔκρυσαν οἱ ἀρνηταὶ ἀπὸ τὸν ἀνθρώπο· ὅτι ἄλλο φαντασία, καὶ μάλιστα φαντασία ἀχαλίνωτη, καὶ ἄλλο κατεύθυνσις δοκιμασμένη, πορεία πίσω ἀπὸ ἓνα γνωστὸ ὁδηγητὴ, σὲ δρόμο γνωστὸ, δρόμο ἀνθρώπων ποὺ ἀκολουθῶντάς τον δὲν ἐσκέφθησαν ποτὲ στὴ ζωὴ τοὺς ἂν ἀξίζη νὰ ζῆ κανεὶς!

[Ακτῖνες 3 (Μάιος-Ιούνιος 1938), σελ. 81-82]